

Ponència:

GEGANTS A CATALUNYA.

La supervivència d'un element festiu.

Per a Col·loqui Internacional *Géants, Dragons et Animaux Fantastiques en Europe du Moyen Âge à Nos Jours* 28, 29 i 30 de Setembre de 2000. Ville D'Ath. Belgica.

Amadeu Carbó i Martorell

Setembre 2000

GEGANTS A CATALUNYA

La supervivència d'un element festiu

Totes les manifestacions festives s'estructuren, encara que a vegades molt tímidament, en forma de rituals; en cerimònies col·lectives que d'una manera o altre reflecteixen el sentiments, i l'estat de la comunitat que les celebra.

Aquestes cerimònies es vesteixen d'elements que vehiculen, i permeten, la seva celebració. Son elements que actuen d'attrezzo litúrgic. Danses, representacions, figures, insígnies, determinades menges, peces musicals entre d'altres. Tot plegat configuren l'univers festiu, un univers propi, irrepetible fora d'ell mateix i de les seves coordenades naturals d'espai i de temps.

Aquests elements són vius, com ho és la mateixa festa. Aquesta característica de vitalitat, fa de la festa i dels seus elements un conjunt dinàmic, canviant, que és modifica com es modifica la comunitat i les seves necessitats. És per això que resseguint la història d'una celebració festiva determinada, veiem com s'integren elements nous, i d'altres, fins el moment considerats tradicionals, moren i desapareixen. És aquí on el terme tradicional o tradició es relativitza i pren importància el concepte *utilitat*. La festa i els elements festius han de ser per damunt de tot útils a la comunitat. Aquesta utilitat pot venir donada per diferents motius, identitat, econòmic, turístic... incloent-hi la possibilitat de la combinació de mes d'un motiu alhora.

Atenent aquesta premissa es fàcil deduir que la supervivència dels rituals festius i dels seus elements esta directament relacionada amb al seva utilitat dins la comunitat i la festa. Per tant la capacitat de renovació, d'evolució constant, i posada al dia és l'únic que garanteix la seva supervivència.

Els gegants, a Catalunya, són l'exemple de la supervivència d'un element festiu. Gràcies a una capacitat evolutiva que ha permès al llarg de la seva història adaptar-se a les necessitats festives de cada poble, i de cada moment històric.

A diferència d'altres figurots, com dracs, àligues, vibries, etc. Els gegants, a Catalunya, tenen una llarga història

documental, comprovada, de prop de sis-cents anys de presència al carrer ininterrompuda. En canvi els altres figurots, llevat de contades excepcions, van desaparèixer en un moment o altre i no va ser fins el inici del període democràtic actual que no van ser construïts de nou, amb l'objectiu de recuperar el patrimoni festiu local, amb una clara intenció de recrear elements que recuperessin o ajudessin a recuperar la identitat festiva i local dels pobles i ciutats del país, escapçada per un cantó per la pròpia i natural evolució d'una societat que va perdre, en un moment donat, l'interès en aquests tipus d'elements i per un altre els llargs anys de dictadura franquista.

Quines serien les condicions que van permetre aquesta supervivència ininterrompuda dels gegants? I per que precisament els gegants i no altres elements o manifestacions, en si molt mes participatius com determinades danses? La resposta probablement la trobarem en la seva pròpia història, que anirà desgranant el canvi de funció i d'utilitat dels gegants dins la festa. Com aquests elements de la imatgeria festiva amb arrels mítiques, atàviques que amaguen pors i creences ancestrals de l'inconscient col·lectiu acaben esdevenint el símbol de la festa, d'un poble i de la seva identitat.

A Catalunya, tenim coneixement de la participació de gegants en esdeveniments festius des de l' any 1424. La dada documental ens la dona el *Llibre de les Solemnitats de Barcelona*, en una relació de les representacions que participaven en la processó de la festa del Corpus Cristi. En el document hi consten dues anotacions, la primera fa referència a un *David ab lo jiguant* (David amb el gegant) evidentment es tracta d'un Goliat. La segona a un *Sanct Xristoffol ab lo nen Jesus a coll* (Sant Cristòfol amb el nen Jesús a coll). Tant una com l'altre es refereixen a gegants que participaven entre les mes de 100 representacions que s'esmenten en el document.

La participació d'aquests dos gegants no es exclusiva de la ciutat de Barcelona, ja que els trobem en processons d'altres indrets d'Europa en dates molt properes a la barcelonina. Goliats i Sant Cristòfols, s'emmarcarien dins les nombroses representacions teatrals que composaven la processó del Corpus. Les representacions, en la seva majoria eren contraposicions del be contra el mal. Representats tal i com relaciona el document esmentat, com per exemple lluites entre àngels i dimonis, entre moros i cristians, combats com

el de David i Goliat, o sants que superen les temptacions o conduïts a martiris per defensar la fe de manera exemplar .

Tot plegat amb un to alligador, objectiu primordial d'aquestes representacions. Es tractava de transmetre la doctrina de l'església a través d'aquests quadres animats i que l'historiador català Agustí Duran i Sanpere l'anomena *el retaule vivent*. La tradició d'aquestes manifestacions no era nova, doncs tenim coneixement d'escenificacions d'aquesta mena, anteriors a la festa del Corpus, relacionades amb els passatges bíblics i del santoral. Això ens fa suposar que l'origen de les representacions que concorrien en les processons no van ser creades per la festivitat tot i que l'entusiasme per la mateixa festa donà lloc a la creació de noves representacions.

El folklorista Joan Amades, en el llibre *Gegants Nans i altres Entremesos*, apunta la teoria de l'origen dels entremesos, i l'autor inclou els gegants, a partir de la instauració del Corpus Christi. Cert és que tota la documentació existent dona voltes a l'entorn d'aquesta diada i que la pròpia festa va generar aquests tipus de teatralització. Però podem donar per segur que les processons es nodriren de quadres escènics aliens al propi Corpus. Possiblement, per bastir les processons es va aprofitar en un primer moment tots els recursos que es tenien a l'abast. Respecte aquest tema, en la *Historia del Teatre Català* de Francesc Curet ens diu el següent *...Hem de tenir present , per admetre aquesta distinció que no s'improvisaven així com així ,ni el curs de molts anys de concurrència d'un nombre tan considerable de personatges , alguns centenars. Si no s'aprofitaven els que prenien part tradicionalment en les funcions teatrals...*

Per tant podem especular en la possibilitat de que aquells primers gegants que participaven en les processons i amb una clara funció teatral dins la festa, podien tenir antecedents en altres d'anteriors. Això no ens ha d'estranyar si tenim en conte que el gegant és un dels mites més antics i estes en totes les cultures. I per tant la seva representació de manera corpòria seria una possibilitat que cal tenir en conte.

Poc a poc el Corpus va anar consolidant-se com a festa ciutadana i acte social, perdent la seva essència pedagògica. Aquelles representacions, amb finalitats alligadores i catequètiques per mitja d'una espectacular posada en escena al carrer, van minvar la seva presència en la processó fins desaparèixer. Tan sols van quedar els elements espectaculars

que a l'hora eren del grat del poble i al mateix temps un atractiu per assistir a la processó, com els gegants i animals mitològics.

Aquells primers Goliats, i Sants Cristofols es troben casi bé de cop i volta isolats, fora del quadre escènic i participant en solitari en la processó. Probablement si aquests primers gegants medievals no haguessin reconduït la seva funció i el seu paper dins la festa haguessin desaparegut en un termini no gaire llarg, però dos fets canvien radicalment el seu panorama i potencien la seva expansió i creixement en numero.

Per un cantó aquella funció pedagògica i allisonadora es transforma durant el SXVI en una nova finalitat dins les processons. Els gegants adopten una funció festiva i una dimensió lúdica que els acompanyarà fins a l'actualitat. I per un altre cantó, el fet d'estar deslligats d'un guió i d'uns personatges tancats, com podia ser el fet de representar un Goliat, propicià i afavorir el naixement de la geganta. El fet de la incorporació del personatge femení com a conseqüència directe pel fet de que el gegant havia perdut del tot el seu sentit bíblic, donà la configuració tradicional que ha perdurat fins avui de la parella de gegants. Les primeres referències de l'existència de gegantes les trobem a la ciutat de Girona l'any 1557 i a Barcelona l'any 1568.

És precisament en aquesta època que els gegants adopten personalitats noves, atïades per la voluntat popular que identificava aquestes figures amb altres personatges, com per exemple els sortits dels llegendaris locals i que al hora els feia molt mes propers i significatius per la comunitat.

La història dels gegants però, és també el reflex de la història del poble, l'una i l'altre van estretament lligades. Els aconteixaments polítics i socials, els canvis de pensament, els conflictes i l'estat d'ànim de la comunitat etc. afecten de manera directe al món de la festa i per tant els seus elements també es veuen afectats o alterats, i els gegants no en son una excepció, ben al contrari. Al llarg de la història els gegants i entremesos catalans han viscut i sobreviscut a episodis foscos de la nostre història, a prohibicions eclesiàstiques i institucionals, a mutilacions per el fet de portar determinades simbologies o representar personatges determinats. Malgrat que de períodes poc afortunats, per els gegants n'hi ha mes d'un, el segle XVIII destaca per ser un segle especialment conflictiu, no en va aquesta centúria es

coneix sota el nom de *el segle de les grans prohibicions*.

El SXVIII no va ser d'allò més afortunat per Catalunya. Ja només començar el segle la guerra de Successió fa estralls arreu i en acabar-se van fer passar el país per la repressió mes dura. L'entrada en vigor del decret de Nova Planta, l'any 1716, destruïa les formes genuïnes de funcionament i s'imposaren mesures centralitzadores amb un capità general com autoritat cabdal. El sistema polític territorial autòcton va ser abolit i s'estableix que a la Reial Audiència i a les escoles de primeres lletres no sigui permès l'ús del català, reduint el territori a una província mes.

La política repressiva que exercí el monarca Felip V a Catalunya passava per un control exhaustiu sobre la societat civil. Amb tot això, els gremis van deixar el paper decisorí que havien tingut fins l'entrada en vigor del Decret de Nova Planta dins les ciutats, alhora que es confiscaven i es municipalitzaven tots els seus bens. Amb aquesta expropiació els entremesos de propietat gremial van ser arrossegats a la municipalització com una propietat més, que malauradament van restar tancats causant que alguns d'ells es malmetessin i d'altres desapareguessin, com es el cas del Drac barceloní.

Amb la nova situació, la festa del Corpus va experimentar canvis importants. La nova estructura política del país va provocar que els antics cerimonials que regien la festa quedessin fora d'ús, ja que el protocol tradicional era fet a mida i responia a les formes organitzaves legítimes que fins aquell moment havien gaudit les ciutats catalanes. Per un altre cantó el fet de que les organitzacions gremials quedessin quasi bé anul·lades, va desmotivar la participació del poble en les processons i per acabar d'arrodonir la desfeta els entremesos que depenien d'aquestes corporacions van deixar d'alegrar els seguicis. Amb el temps, passades les primeres repressions i de la mà de les confraries els entremesos tornen a sortir al carrer en les processons, en alguns casos renovats ja que l'arrest al que van estar sotmesos va fer que alguns d'ells es renovessin totalment. Amb tot això ens es fàcil pensar que les processons van deixar de tenir aquell caire de parada i desfilada on tota la ciutat hi era present d'una manera fresca exhibint els seus distintius i insígnies, que en definitiva era passejar el sentit de pertinença al col·lectiu.

Per un altre cantó les autoritats eclesiàstiques van continuar al llarg de tota la centúria intentant reduir la processó del Corpus a un acte únicament de caire pietós. Es produeixen

prohibicions de tota mena, que afectaven a les manifestacions populars de les processons. Els motius sempre eren per norma general, si fa o no fa els mateixos, els abusos i desgavells que el poble feia amb motiu de la passada dels entremesos.

Aquestes prohibicions no eren cap novetat i tenien antecedents, en disposicions anteriors que no van arribar mai a complir-se per l'arrelament popular d'aquestes manifestacions. Ja l'any 1564 va haver-hi un intent de repressió cap aquestes representacions dictat per el concili de la Tarraconense . Temps mes endavant, l'any 1684, Benet Ignasi Salazar bisbe de Barcelona dictava una nova disposició que deia :...*en dia i octava de Corpus ,o altres solemnitats ,no ballen ni dansen davant lo Sant sagrament en les professons...* L' any 1717 i coincidint amb la recent entrada en vigor del Decret de Nova Planta el bisbe Diego de Astorga Cespedes tornà a insistir amb les disposicions dels seus predecessors.

El 1768 el Bisbe de Barcelona Josep Climent va protagonitzar una campanya de desprestigi cap a totes les manifestacions populars de la festa del Corpus, fent arribar els seus propòsits al tribunal del Sant Ofici ja que segons el seu parer la participació d'elements populars eren irreverents, grotesques i calia eliminar-les de les processons. El resultat va ser un canvi de posició dels elements festius dins la processó. A partir d'aquell moment, els gegants i altres entremesos, van deixar de formar part integrada dins la processó passant a desfilars davant de la mateixa i separats uns metres per davant. Per un altre cantó també es van dictar limitacions sobre les seves actuacions.

Fins ara hem estat parlant dels intents encetats per autoritats eclesiàstiques que no van arribar mai a aconseguir l'eliminació d'aquestes manifestacions. Ara bé, la prohibició que veritablement es va fer efectiva i va ferir de mort els entremesos festius va ser la Reial Cèdula de Carles III del 21 de Juny del 1780. Aquesta Cèdula no era la primera que aquest monarca dictava en referència a aquest tema. L'any 1772 el Consell de Castellà ja en va rebre una ...*mandar se quitasen y cesasen en Madrid para lo sucesivo los gigantones, gigantillas y tarascas, porque semejantes figuras, no solamente no autorizaban la procesión y culto del Santísimo Sacramento,....* Cinc anys mes tard el 1777 tornava a insistir, es a dir o no es complia l'ordre anterior o és complia només parcialment. Diu així...*no se toleren bailes en las*

iglesias ,sus atrios y cementerios ,ni delante de los santos

Pel que sembla, la Real Cèdula de 1780 va ser instigada per les autoritats eclesiàstiques que veien poc apropiat la participació festiva dins les processons i actes religiosos. La disposició diu així: *...en ninguna iglesia Cathedral, parroquial o regular haya en adelante danzas, ni gigantes ,gigantillas y tarascas,ni figurones,deviendo cesar semejante practica en las procesiones i demas funciones eclesiasticas...*

Segons Joan Amades l'any 1781 no va sortir cap entremès i el poble va perdre l'interès per la processó. La Reial Cèdula va tocar de ple en el seu objectiu i els entremesos van esmorteir la seva activitat i molts d'ells ´van acabar desapareixent. En el cas dels gegants però creiem que van seguir tenint una activitat, encara que minsa i esmorteïda. Durant els 18 anys que va durar les prohibicions de la Real Cèdula del 1780, trobem anotacions en llibres de contes en els que ens especifica les despeses per arranjaments i restauracions diverses efectuades a gegants. Un dels casos seria el dels Gegants del Pi. Aquestes despeses ens fan pensar que seguien en actiu, ja que sinó no s'explica el fet d'arranjar uns elements que en un principi no s'havien d'utilitzar.

Al llarg del segle XIX els canvis son trepidants en la societat catalana. El poder del clergat i l'aristocràcia entra en declivi en favor d'una nova burgesia formada per comerciants i fabricants. Les classes populars també van assumir les corrents de pensaments de caire laic i liberal. Tot plegat va potenciar les festes de barris que comencen a proliferar en les ciutats a partir del primer terç de segle. Durant aquest segle comença a sorgir el fenomen associatiu, societats corals, grups excursionistes etc. Tot el moviment popular que va començar a iniciar-se a mitjans de segle va potenciar l'aparició de gegants en festes de caire local, com les de carrer o de barri però aquesta vegada ho feien de manera diferent. Els gegants deixen de participar de manera exclusiva en les processons del Corpus, a partir d'ara els gegants seran elements indiscutibles de la festa popular de carrer. Durant aquest període apareixen gegants propietat d'associacions com per exemple els gegants de la Societat del Born que organitzava els carnivals a la ciutat de Barcelona. Aquest fet és de vital importància si tenim en conte que fins aquell moment els gegants havien estat patrimoni exclusiu de les parròquies i ara s'obria un nou període on els gegants ampliaven el seu ventall d'actuació que donava garanties a la seva supervivència.

A Les acaballes del SXIX Catalunya viu un moment d'especial esplendor. Per un cantó el 1888 se celebra a Barcelona l'Exposició Universal i per un altre la consciència de país es consolida i es creen els primers partits catalanistes. El folklore i la cultura popular es potencien com un senyal d'identitat catalana. Per el que fa als gegants el paper de les associacions va tenir una importància rellevant fins el punt que a proposta del Centre Excursionista de Catalunya es celebrà a Barcelona l'any 1902 la que podem considerar la primera trobada de gegants.

Aquesta trobada, organitzada en forma de concurs, va aplegar bestiar i gegants de les diferents poblacions del territori català. A part de l'espectacularitat i el ressò que va tenir, la trobada del 1902 va descobrir en els gegants una nova utilitat de representació de la població a la que pertanyien. Els gegants participaven i actuaven com a representants d'una comunitat, una espècie d'ambaixadors festius.

Ja entrat el segle XX els gegants viuen un dels seus episodis mes tràgics. L'any 1936 esclatava la Guerra Civil Espanyola. Durant el període bèl·lic, la inconsciència dels dos bàndols bel·ligerants va destruir bona part del patrimoni arquitectònic i cultural del país. Amb la crema d'esglésies van destruir-se moltes parelles de gegants i d'altres van ser cremats per el fet de portar determinades simbologies, com per exemple l'escut de Catalunya o per el fet de representar un personatge determinat.

Un cop acabada la guerra l'any 1939, la dictadura del general Franco va posicionar-se en el cantó de l'església mes retrograda i reaccionaria. El nacional catolicisme va fer aflorar un altre vegada les mostres de religiositat al carrer. Aquest cop però aquestes manifestacions eren mes properes a la d'un aparador d'ostentació del regim franquista que a la d'un acte de religiositat. Amb aquestes condicions la festa del Corpus va revitalitzar-se. Durant aquesta època es construeixen moltes parelles de gegants per participar en les processons.

Ara bé, els gegants van tornar a sortir al carrer amb molta força però amb personalitat diferent a la que havien tingut fins l'inici de la guerra civil. Fins els anys cinquanta, els gegants construïts de nou ho fan sota l'aspecte de reis catòlics i els que havien sobreviscut van ser reconvertits en aquesta personalitat. Es tractava de representar en els gegants els personatges que segons el regim franquista representaven la

Unidad de España.

A finals dels anys seixanta arriben, a l'església, els aires renovadors del Concili Vaticà II on, entre altres coses, es recomanava defugir dels signes externs. amb aquesta reorientació desapareixien les processons del Corpus així com moltes de caire patronal o de la Setmana santa. L'interpretació d'aquest suggeriment no va ser a tot arreu igual ni en el mateix any, a Barcelona no va arribar fins a les primeries dels anys setanta. L'església a Catalunya començava a desmarcar-se de l'església que feia costat al franquisme i podria ser que la supressió de les processons fos un recurs tàcit per que no fossin utilitzades com aparador de l'aparell polític, si no es així, no comprenem la seva recuperació actual on encara és vigent la reforma litúrgica que es va utilitzar com a pretext per eliminar-lo.

En la vessant popular, la desaparició de la processó dels carrers de les poblacions va provocar que molts dels gegants acabessin guardats o emmagatzemats .El cas de Barcelona ,els gegants del barri del Poble Nou van acabar arraconats en el campanar de la parròquia de Santa Maria del Teulat fins l'any 1981 que van ser recuperats. Els gegants vells del barri de Sants van ser guardats a la sagristia de la parròquia fins el 1985 que van tornar a sortir i els de la parròquia de Sant Pere de les Puel·les segueixen guardats i de llavors ençà no han tornat a sortir al carrer. Els de la Ciutat van seguir participant en les festes de la Mercè i mes tard en els barris i no tornarien a participar en una processó fins l'any 1992 , any en que es va recuperar el Corpus en la vessant popular i tradicional.

La mort del General Franco va significar moltes coses per el país. Entre d'altres i com a mes significativa el retorn de les llibertats i l'inici de l'actual període democràtic. En el camp festiu, el carrer va ser recuperat com a espai lúdic. Després de molts anys el carrer tornava a ser l'escenari natural de la festa. En poc temps la societat catalana va experimentar un esclat festiu. Aquesta nova situació va motivar la creació de nous gegants. Molts grups d'animació i de teatre de carrer incorporaven aquests elements en els seus espectacles junt amb d'altres com podien ser els capgrossos o figures del bestiar. Per un altre cantó els ajuntaments i les entitats realitzaven esforços per crear una festa genuïna, que s'allunyés dels models festius de la dictadura. Es tractava de retrobar una identitat local. En molts dels casos es va recuperar actes i elements antics i d'altres van inventar un model festiu fet a mida.

En el cas dels gegants tres fets succeïts l'any 1982 marcaran i donaran un nou impuls a aquesta etapa. Per un cantó la cerimònia inaugural del Mundial de futbol va provocar la recuperació i la dinamització de colles de geganters i fins i tot la construcció de gegants nous com per exemple els gegants moros de la ciutat de Badalona. Per un altre cantó la població de Matadepera va organitzar la primera trobada internacional de gegants, on es van començar a produir relacions entre les colles. Per últim el 1er Congrés de Cultura Popular i Tradicional obria un període de debat del que amb un espai molt curt de temps en sorgirien les entitats federatives.

De llavors ençà el món dels gegants a crescut d'una manera extraordinària fins arribar a més de dues mil figures. Els gegants d'aquesta nova època, que podem considerar com l'època d'or, neixen d'un sentiment col·lectiu molt més intimista i profund. Les noves construccions no es limiten a crear uns personatges de cartró de forma antropomòrfica de dimensions desmesurades. Els gegants són, generalment, concebuts com elements singulars i significatius per el poble. Per aconseguir-ho es segueixen diferents vies però que totes volen aconseguir el mateix objectiu, es tracta de crear elements festius i que a l'hora siguin un referent de l'identitat de la població.

Alguns d'ells recreen personatges històrics vinculats a la població, com per exemple el primer batlle. D'altres opten per representar en els gegants les activitats econòmiques tradicionals del poble o la comarca, dins aquest grup podríem trobar diversitat d'oficis molts d'ells avui desapareguts però que havien estat molt importants en el desenvolupament de les poblacions, com les filadores, esclopers, moliners, boters i així un llarg etc.

Un altre línia molt interessant de recreació de personatges en els gegants, serien aquells sortits del llegendari i rondallari local. Aquesta última dona uns resultats força importants, a l'hora de mantenir vives les llegendes i rondalles que probablement sense els gegants s'haurien oblidat. Val a dir també que els gegants de nova construcció han generat noves rondalles que sens dubte han enriquit el rondallari català.

També existeixen construccions més agosarades que representen elements arquitectònics o del mobiliari urbà, significatius per la població. Malgrat que aquests elements no tenen forma humana i per tant podríem no considerar-los

gegants, comparteixen la dinàmica de les colles de geganters i el mateix espai i moment dins la festa i poden ser considerats genèricament gegants. Dins aquest grup trobaríem per exemple xemeneies d'una central tèrmica, una torre d'alta tensió, un campanar etc.

En el cas dels gegants d'antiga construcció i que la seva fesomia o vestuari res tenen a veure amb el poble els ha rebatejat amb noms propers, com per exemple els dels patrons de la població. Podem trobar casos que malgrat que els gegants no representin res identificatiu, les seves particularitats estètiques, artístiques o d'antiguitat, han despertat en la voluntat popular el desig mantenir-los vius, quan s'ha plantejat la seva renovació. I es que els gegants sigui quina sigui la seva vàlua o la seva personalitat, desvetllen en la comunitat un referent que aplega a tothom, tot adquirint el valor de patrimoni col·lectiu i amb carta de representativitat.

A mes, els gegants com elements patrimonials de les poblacions disfruten de les dues vessants del patrimoni, la material en el cas de la part tangible, es a dir les figures i el vestuari que algunes poden ser considerades autèntiques obres d'art, i la immaterial, que es pot ser la més interessant. A diferència dels objectes patrimonials, pintures, edificis etc. el patrimoni immaterial es viu, dinàmic i cada generació l'enriqueix amb la seva aportació. El fet de que els gegants siguin propietat del col·lectiu i amb funció representativa fa que els que en tenen cura siguin purament uns administradors o un gestors que els obliga a conservar-los, enriquir-los i transmetre'ls al futur en el millor estat possible, tant d'estat com de contingut. Es per això que cada cop mes, els ajuntaments, institucions, entitats i colles son conscients de que entre les mans tenen un element patrimonial i que no poden ser utilitzats com a eines d'intercanvi cultural de baix cost ni com a tapa forats de les programacions culturals.

Al voltant dels gegants es generen tot un seguit de manifestacions com el ball i la música que al mateix temps enriqueixen altres vessants la cultura tradicional i popular. De fa un temps ença, els grups i les colles aposten per el ball amb coreografies cada cop mes arriscades i agosarades, molt properes a la festa-espectacle. Els músics cada vegada mes treballen repertoris mes acurats i particularitzats, es a dir es componen peces per uns gegants concrets i per un moment concret com per exemple els balls de seguicis i oficis de Festa Major. Aquesta tendència en el camp de la música i el ball

estant definint les línies de futur d'aquesta manifestació festiva.

Ara bé, ens trobem davant d'un moment de solidesa del món geganter. El moviment constant que es genera arrel de les trobades, les més de dues mil figures que formen el gruix de gegants del país, la inquietud de treball de les colles i federacions cada cop més evident i que ja té resultats al carrer. I el que és més important la capacitat d'evolució i renovació garanteixen la continuïtat i la pervivència dels gegants.

Amadeu Carbó i Martorell.
Setembre de 2000

Bibliografia:

- AMADES, Joan, Serés Antoni, Carbó Amadeu. Corpus. L'Àuca de la Processó, Un Passeig per la Història i la Festa. Editorial El Medol. Col. Biblioteca Joan Amades Llegat Consol Mallofré. Tarragona 1997.
- AMADES, Joan: Gegants Nans i altres Entremesos. Edició facsimil de la Neotipia, 1934. Jose de J. Olañeta Editor. Arxiu de Tradicions Populars. Barcelona i Palma de Mallorca, 1983.
- AMAT i de Cortada, Rafel. Calaix de Sastre 1798-1799. Selecció a cura de Ramón Buixerau. Ed. Curial. Barcelona 1990.
- ANONIM. Corpus. Diario de Barcelona. 30 de Maig de 1850. Barcelona 1850. (AHCB).
- ANONIM. Diari de Govern de Catalunya i de Barcelona, Dijous 21 de Juny de 1810. Barcelona 1810.
- ARAGÓN, Antonio. La Festividad del Corpus Christi en Barcelona. Ed. Libreria y Tipografia Católica Pontificia. Barcelona 1925.
- ARMENGOU, Josep. La Patum de Berga. Ed. Column Albí. Barcelona i Berga 1994.
- BALAGUER, Andreu. De las antiguas representaciones dramáticas y en especial dels entremesos catalans. Calendari Català 1871. Barcelona 1871. (AHCB)
- BRUNIQUER, Rubriques de: Cerimonial dels magnífichs Consellers y regiment de la ciutat de Barcelona. Barcelona 1912.(AHCB)
- CIRLOT, Juan Eduardo. Diccionario de Simbolos. Ed. Labor. Barcelona. 1979.
- COMES, Pere Joan. Llibre d'algunes coses assenyalades succeides en Barcelona i altres parts.(Escrit aproximadament el 1563, i transcrit per Josep Puiggarí i publicat per La Renaixensa),Barcelona 1888.(AHCB).

- COY, Agustí. Fons de notes personals de Agustí Coy Cotonat. Corpus capsa I. (AHCB)
- CUADRENCH, i Bertran Jaume. Gegants i demés impropis de Solsona. De les diades de Corpus i de Festa Major. Gràfiques Muval. Solsona 1998.
- CURET , Francesc. Costums Festes i Solemnitats Visions Barcelonines, Vol.IV. Ed, Altafulla. Barcelona 1983.
- CURET, Francesc. Historia del teatre català. Ed. Aedos, Barcelona 1967.
- DAMIANS, Alfons. Lo Corpus a Girona I i II. La Renaixensa 10 i 11 de Juny de 1903. Barcelona 1903.(AHCB).
- DAMIANS, Alfons. La Fiesta del Corpus. Diario Mercantil. 19 de Juny de 1892. Barcelona,1892.(AHCB):
- DAMIANS; Alfons. Fons de Notes personals d'Alfons Damians i Manté. Corpus. (AHCB).
- DIVERSOS, Autors. Dietaris de la Generalitat de Catalunya. Vol I 1411-1539. Edició sota la direcció de Josep Maria Sans Travé. Generalitat de Catalunya, Departament de la Presidencia. 1994.
- DIVERSOS, autors. Manual de Novells Ardits vulgarment titulat Dietari del Antich Consell barceloní.Barcelona 1894. (AHCB)
- DIVERSOS, Autors. Rubrica de Deliberacions. (AHCB)
- DIVERSOS, Autors. Fons Mnuicipal, Corpus. (AHCB)
- DURAN, Agustí i Josep Sanabre. Llibre de les Solemnitats de Barcelona. Ed. Institució Patxot. Vol I i II. Barcelona ,1930 i 1947.(AHCB)
- DURAN, Agustí. La fiesta del Corpus, Ed. Aymà. Barcelona, 1943.
- FABREGAS, Xavier. Historia del Teatre català. Ed. Millà. Barcelona 1978.
- GRAU, Jan. Gegants. col. Terra Nostra. Ed. Columna.Barcelona 1996.

- IBAÑEZ, Marta. Gegants de Sabadell. 150 anys d'història. Ed. El Medol. Col. L'Agulla, num 19. Tarragona 1996.
- LAZARO, Jose. La festividad del Corpus durante la primera mitad del S XIX. Divulgación Històrica de Barcelona. Textos del Boletín semanal radiado a través de Radio Barcelona, por el Instituto Municipal de Història de Barcelona. Ed. Publicaciones del Instituto Municipal de Historia, 1960.
- LLOMPART, Gabriel. La fiesta del Corpus Christi en Barcelona y Mallorca y representaciones religiosas. Analecta Sacra Tarraconensia, 39, 1966.
- MURLÀ i Giralt, Josep. Gegants i altres entremessos de la Garrotxa. Edició del patronat. Edició del patronat d'estudis històrics d'Olot i comarca. Olot, 1985.
- PORTUS, Javier. La antigua procesión del Corpus Christi en Madrid. Ed. Consejería de Educación i Cultura. Centro de Estudios i Actividades Culturales .Comunidad de Madrid, 1993.
- PUIGGARÍ, Josep. Les besties del Comú. Calendari català. Barcelona 1875.(AHCB)
- ROMEU, Josep. Notas al aspecto dramático de la procesión del Corpus en Cataluña. Estudios Escenicos. Barcelona 1957.
- RUMBO I Soler, Albert. Història dels gegants de Berga. Edició del patronat centre d'estudis del Berguedà. Berga 1995.
- SALVAT i Bové, Joan. Los gigantes i enanos de Tarragona y protocolo municipal. Ed. de l'Ajuntament de Tarragona 1971.
- SOLANA i Valls Ricard. Llibre dels gegants i altres entremessos de Reus. Ed. Carrutxa Reus 1987.